

Een laatste punt van kritiek, eerder gericht aan het adres van de uitgever dan aan dat van de auteur, betreft de zeer slordige tekstredactie. Het is toch jammer als in een zo prachtig geïllustreerd boek de tekst zelf ontsierd wordt door ‘schepen die bescheiden acties uitvoerde’ (49), krijgs- en scheepsvolk dat ‘onderdag’ zocht (50), Zeeuwen die buiten hun eigen gewest niet ‘te recht hoeven te staan’ (127), en zo vrijwel om de pagina een nieuwe steen des aanstoets. Maar ondanks deze kanttekeningen – gezeur, zouden sommigen misschien zeggen – is dit boek een aanwinst.

Pepijn Brandon (Vrije Universiteit Amsterdam)

Hans Beerends, *Tegen de draad in. Een beknopte geschiedenis van de (derde) wereldbeweging* (Amsterdam: kit Publishers, 2013), 111 p., ISBN 978-94-6022-258-0

De auteur – geboren in 1931 – is een “veteraan” van de Nederlandse derde wereldbeweging. Hij speelde (en speelt nog steeds) een rol in die veelvormige sociale beweging, waarover hij eerder al enkele boeken met historische insteek publiceerde. Zijn jongste pennenvrucht heeft een bescheiden opzet. Het boekje telt amper een honderdtal bladzijden, bevat geen voetnoten (enkel een korte eindbibliografie) en is duidelijk gericht op het grote publiek. Hoewel de titel anders laat vermoeden, handelt het werk enkel over Nederland – blijkbaar was dat in de ogen van de auteur en de uitgever zo evident, dat ze het niet nodig achtten om die focus te expliciteren.

Eerst overloopt de auteur heel snel de ontwikkelingen tot de jaren 1980. Hierin verleent hij een bijzondere aandacht aan de verschillende “landencomités” die actief hun solidariteit wilden betuigen met de naties die toen het slachtoffer waren van imperialisme en/of grove schendingen van de mensenrechten (Vietnam, Latijns-Amerikaanse landen, Zuid-Afrika). Daarna komen (als aanvulling op zijn eerdere publicaties) achtereenvolgens de jaren 1980, de jaren 1990 en het begin van de 21ste eeuw aan bod, telkens in aparte hoofdstukjes. De tekst is dus opgevat als een narratieve kroniek; er komt geen theoretische omkadering aan te pas, ook al hebben politicologen hierover in de afgelopen decennia uitvoerig gepubliceerd. Periode per periode krijgt de lezer enkele kerngegevens over de organisaties en de acties voorgeschoteld, zonder verdere thematische uitdieping. Een aantal rode draden die door de verschillende episodes en anekdotes heen lopen, worden niet als dusdanig naar voren gehaald (bv. de spanning tussen “onbaatzuchtige” ontwikkelingshulp en economische belangen, de relaties tussen de derde wereldbeweging en andere sociale bewegingen, de verzuiling, enz.).

De tekst is een beetje uit de losse pols geschreven en lijkt soms op een journalistieke samenvatting van recente krantenkoppen (de aanslagen van 11 september 2001, de moorden op Pim Fortuyn en Theo Van Gogh, de politieke fratsen van Geert Wilders, enz., krijgen allemaal een plaats in het relaas). Gezien de taal waarin het werk verscheen, zal de niet-Nederlandse lezer quasi exclusief een Vlaming zijn; die buitenlandse lezer kan in dit werkje in beknopte vorm kennis maken met enkele essentiële feitelijke gegevens over de geschiedenis van de Nederlandse derde wereldbeweging. Zo zal hij of zij bijvoorbeeld snel te weten komen wat er schuilgaat achter de talrijke, vrij ondoorzichtige afkortingen als NOVIB, NIO, NCO, NCDO, KPA, Cossen, IKVOS en *tutti quanti*. Voor een diepgravende, echt wetenschappelijke analyse zal die lezer elders moeten aankloppen.

Guy Vanthemsche (Vrije Universiteit Brussel)

Christof Dejung, *Die Fäden des globalen Marktes. Eine Sozial- und Kulturgeschichte des Welthandels am Beispiel der Handelsfirma Gebrüder Volkart 1851-1999* (Köln etc.: Böhlau Verlag, 2013), 516 p., ISBN 978-3-412-20986-5

Over the past decade we have been witness to a growing number of studies into global commodity production and trade. These publications yield some important insights in the rather contingent relationship between empires and the global trade in colonial commodities. Merchant networks were remarkably multinational in character and some of the most important trading houses in colonial dependencies originated in countries that had no colonies themselves. Two notable examples are the Greek Ralli Brothers and the Swiss house of Volkart, which both played a dominant role in the commodity trade both from and into British India. Ralli Bros., for example, was an important link in the substantial sugar exports from Java to India in the early years of the twentieth century. While these houses benefitted from the infrastructure developed by colonial powers, their success depended upon their ability to respond to the increasingly tight conditions of the world market and their capabilities to extend their influence into the colonial hinterland. Dejung explains, for example, how the expansion of the telegraph network in India after the Great Mutiny of 1857 as well as India's rapidly growing railway network speeded up communication and transport. Better market information narrowed the margins for the trading houses and this in turn drove them to specialization. In addition, the standardization of the commodities like coffee, cotton and sugar forced firms like Volkart to tighten their control over Indian producers to ensure a stable quality of supplies.